

VAMMAISNEUVOSTON VUOSIRAPORTTI 2022

Jussi Salminen
osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö

Sisällys

ESIPUHE.....	3
TAUSTA NEUVOSTOTYÖSKENTELYLLE	4
Lakisääteisyys	4
NEUVOSTOJEN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO	5
Osallisuuden muodot.....	5
VANHUSNEUVOSTO	6
Neuvoston jäsenten edustamat tahot	6
Vanhusneuvoston antamat evästyksset/ esitykset.....	7
Asiantuntijat ja heidän teemansa kokouksissa	7
Nimeämiset	8
Lausunnot, kyselyt ja päätökset	8

ESIPUHE

Vuotta 2022 voi katsella tyytyväisin mielin maakunnallisen/hyvinvointialueen neuvostotyön kannalta. Olemme yhdessä saaneet vietyä eteenpäin tärkeinä pitämiämme asioita ja edistäneet asiakaskeskeistä ajattelua organisaatiossa. Taustalla on strateginen valinta esim. osallisuus on yksi Soiten ja tulevan hyvinvointialueen arvoista. Toiminta on arvostettua ja asiakas-, potilas- sekä asukasosallisuutta halutaan edelleen kehittää. Kaikki palaute ja osallisuuden erilaiset muodot auttavatkin Soitea asiakas- ja potilasokeskeisyyden vahvistamisessa.

Toimintasäännön mukaan maakunnalliset neuvostot kokoontuvat 5 - 6 kertaa vuodessa. Raportointivuonna 2022 vammaisneuvosto kokoontui yhteensattumista ja vuoden 2021 seitsemästä kokouksesta johtuen vain neljä kertaa puheenjohtaja Anders Nybergin johdolla. Vammaisneuvostot käsittelivät kokouksissaan yhteensä 45 asiaa (v. 2021 75 pykälää). Pandemian tuomat kokoontumishaasteet ovat vieneet neuvostotyöskentelyn hybridimallina tapahtuvaksi. Voi vain lämmöllä kiittää neuvoston jäseniä heidän joustavuudestaan kokousjärjestelyissä.

Vuosi 2022 on ollut siirtymävaihetta, sillä vuoden 2023 alussa aloittaa Suomessa 21 hyvinvointialuetta. Vuonna 2022 oltiin organisatorisesti Osallisuus ja kehittämisen tuki vastuualuetta ja vuonna 2023 siirrytään TKIO ja osallisuus vastuualueelle. Vuoden 2023 alussa myös vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto tulevat lakisääteisiksi.

Jussi Salminen

osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö

TAUSTA NEUVOSTOTYÖSKENTELYLLE

Lakisääteisyys

Kunnan **vammaisneuvostosta** säädetään kuntalain (410/2015) 28 §:ssä

Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Soiten Maakunnallinen vammaisneuvosto ei ole ollut lakisääteinen, mutta Soite on halunnut vahvistaa edustuksellista osallisuutta maakunnallisten vanhus- ja vammaisneuvostojen kautta. Neuvostojen työ on ollut osa asiakaspalautteen monipuolista keräämistä ja hyödyntämistä. Palautteen avulla on voitu vahvistaa henkilöstön osaamista, kohdentaa palvelu oikein ja korjata palvelun tai palveluprosessin puutteita.

Hyvinvointialueiden aloittaessa vuonna 2023 tulevat vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto lakisääteisiksi. Soite on ollut kaukonäköinen ja jo vuonna 2017 aloitettua työtä voidaan hyödyntää siirryttäessä uuteen organisaatioon.

Laki hyvinvointialueesta (29.6.2021/611) 32 § Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

Laissa määrätään, että aluehallituksen on asetettava vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto.

Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamiselimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

NEUVOSTON TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO

Osallisuuden muodot

Asiakas- ja kuntalaisosallisuus voidaan jakaa kolmeen osaan; suoraan osallisuuteen (kuulemis- ja keskustelutilaisuudet, aloitteet / palautteet, asiakasraati- sekä kokemusasiantuntijuustoiminta), tieto-osallisuuteen (viestintä, tiedottaminen, julkisten asiakirjojen päätökset, päätösten vaikutusten ennakkoarviointi ja edustukselliseen osallisuuteen. Edustuksellista osallisuutta organisaatiossa edustavat Soiten valtuusto, hallitus ja sen jaostot sekä nimetyt neuvostot, joita ovat vanhus- ja vammaisneuvosto.

MUOTO	VALINTA	TEHTÄVÄ
SUORAT ASIAKASPALAUTTEET ¹	Asiakkaalla mahdollisuus antaa sähköisesti palautetta palautejärjestelmään	Antavat reaaliaikaista tietoa asiakastytyvyydestä palveluissa
ASIAKASOSALLISUUS TOIMIALUEILLA - kokemustoimijat ²	Koulutetut kokemusasiantuntijat	Arvioi ja kehittää palveluja ja palveluprosesseja
ASIAKASRAADIT, ASIAKASKEHITTÄJÄT	Avoin haku /satunnaisotanta, yksittäiset henkilöt	Arvioi palveluja, esittää kehittämis ehdotuksia esim. hoito- ja palvelupolut, jalkautuminen yksiköihin
NEUVOSTOT	Keskustelujen kautta, järjestöt	Tekee aloitteita, julkilausumia ja antaa suosituksia.
KUULEMIS- JA KESKUSTELUTILAISUUDET	Kaikille kiinnostuneille avoin foorumi	Antaa asiakas- ja asukaslähtöistä informaatiota organisaation palveluista ja niiden toimivuudesta

Neuvostojen perustaminen organisaatioon

Valmisteilla olleet maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö korostivat osallisuuden merkitystä ja mahdollistivat maakunnalliset neuvostot. Keski-Pohjanmaalla toteutettu sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdistäminen yhdeksi Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymäksi mahdollisti myös maakunnallisten neuvostojen luontevan perustamisen. Neuvostoilla tavoiteltiin osallisuutta ja kansalaisvaikuttamista aivan uudella tavalla. Neuvostot maakunnallisina eivät ole lakisääteisiä, kuin vasta vuoden 2023 alussa.

¹ Asiakaspalautejärjestelminä ovat Roidu ja Qpro

² Soiten toimintamallissa kokemustoimija/-osaaja -käsitettä käytetään yleiskäsitteenä omakohtaisen kokemuksen omaavasta ihmisestä, joka haluaa, että hänen kokemusta hyödynnetään muiden auttamiseksi tai palvelujen kehittämiseksi.

Kokoaminen kolmessa vaiheessa

Maakunnallisten vanhus- ja vammaisneuvostojen kokoamisprosessi oli erilainen ensimmäisellä kaudella. Erilaisten potilasjärjestöjen suuren määrän vuoksi arvottiin mukaan pääsevät vammaisneuvoston jäsenet. Vanhusneuvosto oli helpompi muodostaa osallistaen, koska vanhusalan yhdistyksiä on huomattavasti vähemmän kuin vammaispuolella. Molemmilla kerroilla Soiten hallitus nimesi omat edustajansa neuvostoihin.

Toisella kaudella oli samanaikainen haku. Hakemuksia tuli 35. Hakijat olivat osittain samoja kuin ensimmäisellä kerralla. Valintaprosessia katsottiin kokonaisuutena, jolloin saatiin kaikki halukkaat yhdistykset mukaan joko varsinaisella tai varapaikalla. Valintaprosessissa yhdistykset ja kansalaisjärjestöt pystyivät huomioimaan erinomaisesti sukupuoli- ja kielijakauman. Näin yhdessä tehden ja osallistaen valittiin molemmat neuvostot.

Kolmannella kerralla vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenet valittiin kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä kuntien esitysten mukaisesti.

VAMMAISNEUVOSTO

Neuvoston jäsenten edustamat tahot vuonna 2022

Soiten maakunnallisen Vammaisneuvoston kokoonpano kahdessa ensimmäisessä kokouksessa: Erkkilä Esa, From Marianne, Hannula Jukka, Heikkinen Raija, Heinoja Satu, Kinnunen Elina, Koskela Tiina, Möttönen Vuokko, Nyberg Anders (puheenjohtaja), Törmälehto Asta ja Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalveluyhtymän hallituksen kaksi edustajaa (Ahlskog Hanna-Lea ja Käsälä Kai-Eerik).

Tulevan hyvinvointialueen Vammaisneuvoston kokoonpano kahdessa viimeisessä kokouksessa: From Marianne, Konttila Sauli, Koskela Tiina, Koskimaa Esa, Lahnalampi Jouko, Möttönen Vuokko, Nyberg Anders (puheenjohtaja) Parkkila Sirpa, Pollari Taisto ja Törmälehto Asta. Aluehallituksen edustajina Lukkarinen Margita ja Salo Mauri.

Vammaisneuvoston antamat evästyksset/esitykset

- Esitys siirrettävän luiskan hankkimiseksi Centrian ”Amfi” teatteriin.
- Esteettömyyspalveluiden tärkeys. Neuvosto korosti esteettömyyspalveluiden tekemistä kaikissa hyvinvointialueen kunnissa.

Asiantuntijat ja heidän teemansa kokouksissa

03.2.2022

Vammaispalveluiden ajankohtaiskatsaus ostopalveluihin ja valvontaan liittyen / ostopalvelu- ja valvontapäällikkö Vivan Nyman
Tulevaisuuden Sote-keskus hankkeen eteneminen / muutosjohtaja Eija Kellokoski-Kari
Järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä / osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö Jussi Salminen.
Osallisuus- ja palautteet tukemassa asiakaslähtöistä palvelujen kehittämistä, vuosiraportti 2021 / osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö Jussi Salminen.

21.4.2022

Toimintasäännön luonnos ja Invalidiliiton kommentit siitä / järjestöasiantuntija Hanna Lahti.
OLKA toiminta / hankepäällikkö Marianna Ylilehto
Te-toimiston osatyökykyisille suunnatut tuet ja palvelut / työkykykoordinaattori Jaana-Maarit Hyytiäinen
Kokkolanseudun kuntakokeilu / työllisyyspäällikkö Sanna-Mari Levijoki
Timantti työpajojen tulokset / järjestöasiantuntija Johanna Saarivaara
Osallisuuden uudet muodot, Sitran hanke / johtava asiantuntija Joonas Leppänen

25.8.2022

Kokemusosaamisen esittely ja siihen liittyvä video / kehittämiskoordinaattori Tuija Tuorila
Lumisetelin esittely / vs. palvelualuejohtaja Merja Mäki
Ajankohtaiskatsaus Hyvinvointialueelle siirtymisestä / osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö Jussi Salminen

2.11.2022

Perheidenpalvelujen ajankohtaiskatsaus, vs. toimialuejohtaja / sosiaalijohtaja Tarja Oikarinen-Nybacka
Vastaanottotoiminnan vastuuhenkilö toimintamallin kehittäminen / palvelualuejohtaja Nina Wikström ja kehittämiskoordinaattori Merja Kangasharju.
Meidän Mielessä – mielenterveysosaamisen vahvistaminen Keski-Pohjanmaalla ja sen toimintamalli / hankekoordinaattorit Tarja Viitala ja Johanna Lång.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet / kehittämissuunnittelija Henri Nevalainen.

Nimeämiset

- Kokkolan kaupungin hankekoordinaattori Rosanna Teleranta esitti Trullevin retkeilyreitin esteettömyyskävelyn osallistumista
- Valinnat Mora-hankkeen toiselle haastattelukierrokselle
- Esittelijä Jussi Salminen on lähettänyt sähköpostilla Soiten kuntiin kirjeen, jossa pyytää kuntien vanhus- ja vammaisneuvostoja nimeämään ehdokkaansa tulevaan hyvinvointialueen vammaisneuvostoon.
- Nimettiin työvaliokunta valmistelevaan neuvoston käsiteltäväksi tulevia asioita.
- Neuvosto nimesi Osallistumisen ohjelman valmistelutyöryhmään puheenjohtaja Anders Nybergin ja varalle varapuheenjohtaja Vuokko Möttösen.

Lausunnot, kyselyt ja päätökset

Päätös

- Salassapitosäädösten ja vaitiolovelvollisuuden pitäminen kokouksessa käsiteltyjen asioiden suhteen
- Vammaisneuvosto hyväksyi omalta osaltaan vuosiraportin vuodelta 2021 ja lähetti sen tiedoksi Soiten hallitukselle.
- Neuvosto päätti omalta osaltaan esittää hyvinvointialueen toimintasäännön aluehallitukselle hyväksyttäväksi.
- Hyvinvointialueen vanhusneuvoston puheenjohtajan valinta, varapuheenjohtajan valinta

Lausunto / kannanotto

- Vammaispalveluiden toimintakeskuksissa osittainen toiminnan rajausta, selvityspyyntö
- Onnittelut Fromille koskettelukirjan laadinnasta. Kirja suunnattu heikkonäköisille ja näkövammaisille lapsille.
- Kuljetuspalveluiden omavastuuosuuksien perinnän muutos
- vinkki neuvoston jäsenille, hyvä ja kattava tietopaketti löytyy linkin www.sosiaaliturmaopas.fi kautta

- Huoli asiakkaiden ja potilaiden ruuansaannista pitkissä odotuksissa, selvitys ruokapalvelujohtaja Merja Ilomäeltä.
- Neuvosto korosti vammaisten ja pitkäaikaissairaiden huomioimista tehtäessä strategioita ja alueellista hyvinvointikertomusta sekä suunnitelmaa.
- Neuvosto päätti puoltaa – Asukasosallistuminen hyvinvointialueella kokeilua sähköisestä keskustelualustasta
- Lausunto vuoden 2023 talousarviosta ja – suunnitelmasta
- Lausunto palvelustrategiasta